ТАҚРИЗ

ба автореферати кори диссертатсионии Исроилов Исмоил Исроилович дар мавзуи "Нақши ниҳодҳои ҳифзи сарҳади давлатӣ дар раванди таъмини амнияти миллӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон) барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02. – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ

Масъалаҳои ҳифзи сарҳади давлатӣ дар раванди таъмини амнияти миллӣ дар низоми донишҳои муосир мақоми хосаро касб менамояд. Давлатдории навро дар замони истиқлолгарой тақвият дода, Тоҷикистон ба доираи нави муносибатҳо бо мамлакатҳо ва минтақаҳои дигари олам дохил гардида, худро ба сифати актори мустақили муносибатҳои байналхалқӣ нишон медиҳад. Дар давраи муосир вазифаҳои асосии сиёсатро ҳалли зиддиятҳо ва муқовиматҳои сиёсӣ ва муваффақ гардидан ба дастрасии сулҳ ва ризоияти байни табақаҳои иҷтимоии ҷомеа ва неруҳои сиёсӣ ташкил медиҳанд. Чунин масъалаҳои мураккабтарин ва муқовиматборро ҳал гардонида, Тоҷикистон ба ҳалли масъалаҳои дигари муҳимми инкишоф рӯ овард. Пеш аз ҳама, ба амалӣ гардонидани ислоҳоти соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷамъиятӣ, аз ҷумла ба танзими муносибатҳои байниҳамдигарии давлатҳо, бахусус мамлакатҳои минтақаи Осиёи Марказӣ дар мавриди масъалаҳои мушаххас, аз ҷумла масъалаҳои ҳифзи сарҳади давлатӣ шуруъ намуд. Ҳамин тарз ва сатҳи муносибатҳо рӯзмаррагии илмии мавзуи таҳқиқотии рисолаи И.И. Исроиловро ҳамчун кори илмӣ муқаррар намуда, онро дар доираи донишҳои илмии муосир асоснок намудааст.

Дар кори диссертатсионӣ И.И. Исроилов масъалаҳои назариявию методологӣ ва амалияи ташаккул ва инкишофи сиёсат дар бораи ҳифзи сарҳади давлатиро мавриди таҳқиқ ва натиҷагирӣ қарор додааст.

Дарёфти роҳу воситаҳои ҳал ва танзими масъалаҳои таҳқиқотии мазкур имконият медиҳанд, ки инкишофи мутаносиби кишварҳои минтақа, аз ҷумла Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин гардад. Зарурати интихоби масъала дар бораи ҳифзи сарҳади давлатӣ ба сифати мавзуи рисолаи диссертатсионӣ талабот ва дархостҳои таҳқиқи назария ва амалияи сиёсӣ, зарурати таҳқиқот ва таҳлил, дарки амиқ ва дарёфти ҳалли илмии масъалаҳои мураккаби инкишофи сиёсии Тоҷикистон мебошанд.

Дар кори диссертатсионӣ мақом ва нақши ниҳодҳои ҳифзи сарҳади давлатӣ маънидод карда мешавад. Хусусияти хоси онро муваффақ гардидани субъектҳои сиёсии ҷомеа ба мақсадҳои худ тавассути ҳифзи сарҳади давлатӣ ташкил менамоянд.

Характер ва мазмуни мушаххаси масъалаи ҳифзи сарҳади давлатиро низоми амалисозии ҳокимияти сиёсӣ ташкил менамоянд. Таҳлил ва хулосагирии давраи муосири таҳия ва амалигардонии сиёсати сарҳадиро

такмили доираи васеи муносибатҳои байниҳамдигарии давлатҳо ва халққо дар бар мегиранд.

Проблемаи таҳлил ва натиҷагирии таҳия ва амалисозии сиёсат дар бораи ҳифзи сарҳади давлатиро омӯхта, бояд таъкид намуд, ки он вобаста ба сатҳи инкишофи иқтисодию иҷтимоии халққо ва намояндагии иҷтимоии онҳо дар ҳокимияти сиёсӣ хусусиятҳо ва махсусиятҳои гуногунро касб менамояд. Масъалаҳои назариявии ҳифзи сарҳади давлатӣ, тарз ва воситаҳои онҳо, ки ба сифати заминаи методологии сиёсати амалӣ баромад менамоянд, бояд ба воқеияти ҳаёти сиёсӣ ва хусусиятҳои давраи муосири муносибатҳои байниҳамдигарии давлатҳои минтақа ва вобаста ба низоми сиёсии олам мувофиқ бошанд. Аз назари илмҳои сиёсӣ то ҳоло масъалаҳои мухталифи низоми ҳифзи сарҳади давлатӣ, ки кори диссертатсионӣ ба сифати мақсади асосӣ қарор гирифтааст мавриди омӯзиш ва таҳлилу хулосагириҳои амиқ қарор нагирифтаанд. Маҳз ҳамин ҳолат интихоби масъалаи мазкурро ба сифати мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ муайян намудааст.

Масъалаҳои таҳқиқотӣ ба таври кофӣ дар сарсухани рисола асоснок гардидаанд. Онҳо ба таври зарурӣ дар 3 боб ва 6 зербоби кори диссертатсионӣ тавсифи илмӣ пайдо намуда, дар хулосаи рисола натиҷагирӣ гардидаанд. Инъикоси бевоситаи онҳоро дар тавсияҳои диссертант оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот пайдо намудан мумкин аст.

Муаллиф таҳқиқотро аз таҳқиқи назариявӣ ва методологии сиёсати сарҳадӣ ҳамчун воситаи таъмини амнияти миллӣ оғоз намудааст. Пеш аз ҳама, ба ифодаҳои мафҳумӣ, моҳият ва хусусиятҳои он таваҷҷуҳи хоса ба миён омадааст. Таваҷҷуҳи асосӣ ба таҳқиқотҳои олимоне дода мешавад, ки ба масъалаи мазкур муносибати хосаро пеш гирифтаанд. Муҳаққиқон дар тамоми давраи рушди таърихӣ ба саволҳо дар бораи масъалаҳои гуногуни раванди таъмини амнияти миллӣ ва масъалаҳои гуногуни пайваста ба он ҷавоб ҷустанӣ мешаванд. Аз ин ҷост, ки дар ибтидо муаллиф ба масъалаҳои методологӣ ва тарзи муносибати мушаххас ба такмил ва таҳкими сиёсат дар бораи сарҳади давлатӣ ва роҳу восиатҳои таҳкими он таваҷҷуҳи хосае зоҳир менамояд.

Диссертант масъалаи нақши ниҳодҳои ҳифзи сарҳади давлатӣ дар раванди таъмини амнияти миллиро ба таври хоса таҳлил намуда, кӯшидааст, ки ҷанбаҳои гуногуни онро аз нигоҳи мухолифатҳо ва муқовиматҳои байни давлатҳои ҳамсарҳад мавриди натиҷагириҳо қарор диҳад. Ҳангоми иншои рисола аз маводҳои гуногун, аз ҷумла адабиёти махсуси илмӣ ва санадҳои меъёрӣ истифода намуда, проблемаро мавриди таҳқиқ қарор дода, мушкилот, монеаҳои истифодаи самараноки сарҳадро дар таъмини амнияти миллӣ нишон додааст.

Муаллиф низоми ташаккул ва махсусиятҳои нақши ниҳодҳои ҳифзи сарҳади давлатӣ дар раванди таъмини амнияти миллӣ матраҳ намуда, хусусиятҳои зуҳури он, марҳилаҳо ва вазифаҳои мақсади амалигардонии

сиёсати Ҷумҳурии Тоҷикистонро нишон додааст. Диссертант ба низоҳои байниҳамдигарии давлатҳои минтақа вобаста ба масъалаҳои сарҳад маводи зиёдеро гардиши илмӣ дода, кӯшидааст, ки ба таври холисона мавқеъгирӣ намояд ва асли ҳодисаро нишон диҳад. Ба ҷанбаҳои назариявию методологии падида назар намуда, роҳҳои аз байн бурдани ихтилофҳо ва моҷароҳои сарҳадию байнидавлатиро дар шароити Осиёи Марказӣ дар шакли хулосагириҳо муқаррар намудааст.

Дар рисолаи диссертатсионӣ аз мавқеи илмҳои сиёсӣ нақши ниҳодҳои ҳифзи сарҳади давлатӣ дар раванди таъмини амнияти миллӣ мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Аз ин хотир, методологияи таҳқиқу таҳлили онҳо, моҳияти иҷтимоии онҳо, махсусияти зоҳиршавӣ ва омилҳои асосии таъсиррасонии онҳо мавриди омӯзиш қарор дода шудаанд.

Муаллифи рисола аҳамияти сиёсию илмии мавзуи интихобгардида, зарурати аз ҷиҳати назариявию методологӣ ва сиёсию амалӣ таҳқиқи онро нишон додааст. Махсусан, истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот дар шароити минтақаи аз ҷиҳати сиёсӣ муқовиматбори Осиёи Марказӣ аҳаммияти калон пайдо менамоянд.

Муаллифи рисола дархостҳои худро мураттаб сохта, пешниҳодоти амалӣ ва пешбиниҳои илмиро дар мавриди масъалаҳои таҳқиқшаванда мушаххасан иброз намудааст. Ҳамаи ин шаҳодати он аст, ки муаллиф сатҳи зарурии касбиятро пайдо намудааст.

Автореферат ва корҳои илмие, ки дар мавзуи таҳқиқоти илмӣ нашр гардидаанд мазмуни асосии рисолаи диссертатсиониро инъикос менамоянд.

И.И. Исроилов рисолае бо муносибати объективонае ба раванду ҳодисаҳои Тоҷикистони муосир ва умуман, минтақаи Осиёи Марказӣ таҳия намудааст. Истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот барои ҳалли масъалаҳои сарҳад ва таъмини амнияти миллӣ аҳаммияти заруриро касб менамоянд.

Рисолаи диссертатсионӣ сатҳи баланди рӯзмарраги ва навгониҳоро дошта, ба талаботҳо оид ба диссертатсияҳо дар мавриди дарёфти дараҷаи илмии номзади илм мувофиқ буда, муаллифи он сазовори шарафёр гаштан ба дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02. – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ мебошад.

Муқарриз, номзади илмҳои
сиёсӣ, дотсенти кафедраи сиёсатшиносии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
734025, ҶТ, ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ, 17
тел. 935192209
Имзои У. Исаевро тасдиқ мекунам,
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДМТ
15-уми сентябри соли 2025

У. Исаев

Шодихонзода Э. Ш.

26.09.2025.